

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 1

is Dedicated in honor of

Lilian and Nathan Haber

Dedicated by Amy and Jimmy

should one not answer amen after *ahavat olam* [with eternal love]? Because it is the end of the preceding blessings of *shema*. And the same is true of all similar cases of blessings that are said before something, such as the blessings said before reading the *megilah* and before lighting the Chanukah candles, [one does not say amen,] so that he does not interrupt with amen between the blessing and the entity for which the blessing is said.

אחר אהבת עולם? מפני שהיא סוף ברכות ראשונות של קריאת שמע וכן כל כיוצא בזה מברכות שמברכין אותה תחלה לדבר, כגון ברכות שמברכין לפני קריאת מגלה והדלקת נר חנוכה. למען לא יפסיק באמן בין ברכה ובין הדבר שברך עליו:

RE'AIH FOR TUESDAY
TORAH

ראה ליום שלישי
תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת הנפש משבת שעברה

ד לא תעבדון בן קדם יי אלהיכם: ה אלהיכם לא תרא די יתרעי יי אלהיכם מפל שבטיכון לאשראה שכנתה תמן לבית שכנתה תתבעון ותיתון לתמן: ו ותיתון לתמן עלותיכון ונכסת קודשיכון וית מעשרתיכון וית אפרשות

ד לא-תעשון בן לידוה אלהיכם: ה פִּי אִם-אֱלֹהֵי-מָקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְדוּה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שְׁבִטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת-שְׁמוֹ שָׁם לְשַׁכְּנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבֵאתָ שָׁמָּה: ו וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וּזְבַחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשֵׂרֵיכֶם וְאֵת

(4) Do not do so to the Lord your God. (5) But only to the place which the Lord your God will choose from all your tribes, to set His Name there; seek after His residence, and come there. (6) And there you will bring your burnt-offerings, and your sacrifices, and your tithes, and the separation by your

RASHI

(4) **Do not do so [to the Lord your God]** — *i.e., to burn sacrifices to God in any place you choose, but rather at the place which He will choose. Another explanation is: "And you will tear down their altars ... and destroy their names ... [but] do not do so [to the Lord your God]" — This is an admonition addressed to one who would erase the Name of God [from any writing], or remove a stone from the [Holy Temple's altar or from the Temple Courtyard (Makkot 22a). Rabbi Yishmael said: But would it enter one's mind that the Israelites would pull down the altars of God? Rather, the meaning of "do not do so" is that you should not do like the nations' deeds so that your sins would cause the Temple of [i.e., built by] your fathers to be destroyed (Sifrei).* (5) **Seek after His residence** — *This refers to the Sanctuary in Shiloh.* (6) **And your sacrifices** — *Obligatory*

רש"י

(ד) לא תעשון בן. להקטיר לשמים בכל מקום, פי אם במקום אשר יבחר. דבר אחר ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון בן. אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה. אמר רבי ישמעאל: וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות?! אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב: (ה) לשכנו תדרשו. זה משפן שילה: (ו) וזבחיכם. שלמים של חובה: מעשרתיכם.

יִדְכוֹן וְגִדְרֵיכֶם וְגִדְרֵיכֶם וְגִדְרֵיכֶם וְגִדְרֵיכֶם
 וּבְכוֹרֵי תוֹרְכוֹן וְעֶנְכוֹן:
 וְתִיכְלוּן תִּמְן קָדָם יי אֱלֹהֵיכֶם
 וְתַחֲדוֹן בְּכָל אוֹשְׁטוֹת יִדְכוֹן
 אֲתוֹן וְאִנְשׁ בְּתִיכוֹן דִּי בְרַכָּךְ יי
 אֱלֹהֵךְ: ח לֹא תַעֲבֹדוֹן כְּכָל דִּי
 אֲנַחְנָא עֲבָדִין הֵכָא יוֹמָא דִּין
 גְּבַר כָּל מִן דְּכָשֶׁר קִדְמוּהֵי:

תְּרוֹמַת יְדָכֶם וְגִדְרֵיכֶם וְגִדְרֵיכֶם וְגִדְרֵיכֶם
 בְּקָרְכֶם וְצִאֲנֶכֶם: ז וְאֶכְלֹתֶם־שֵׁם לְפָנַי
 יְדוּהָ אֱלֹהֵיכֶם וְשִׂמַּחְתֶּם בְּכָל מִשְׁלַח יְדָכֶם
 אֲתֶם וּבְתִיכֶם אֲשֶׁר בְּרַכָּךְ יְדוּהָ אֱלֹהֵיךְ:
 ח לֹא תַעֲשׂוּן כְּכָל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה
 הַיּוֹם אִישׁ כְּל־הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו:

and your donations, and the firstborn of your cattle and of your sheep. (7) And there you will eat before the Lord your God, and you will rejoice in all your endeavors — you and your households, as the Lord your God has blessed you. (8) Do not do as all the things that we do here this day; every man [doing] whatever is proper in his eyes.

RASHI

peace-offerings. Your tithes — i.e., The tithe of the cattle and the “second tithe,” in order to eat them within the walls [of Jerusalem]. The separation by your hand, — These are the firstfruits, of which it is stated, “And the priest will take the basket from your hand.” (Deuteronomy 26:4) And the firstborn of your cattle — to give them to the priest, that he will offer them there. (7) As the Lord [your God] has blessed you — in proportion to the blessing, bring the offerings. (Sifrei) (8) Do not do as all [the things that we do [here this day] — This refers back to what is stated above, “For you are crossing the Jordan ...” (Deuteronomy 11:31), the meaning being: When you will cross the Jordan, you immediately are permitted to offer up [sacrifices] on a bamah [a temporary altar], during the entire fourteen years of conquering [the nations] and dividing [the land among the tribes]; but on a bamah you must not sacrifice all that you sacrifice “here this day,” in the Sanctuary that is with you and that has been anointed and is [thus] fit to have sin-offerings, guilt-offerings, vows and donations offered in it; while on a bamah, you may sacrifice only a vow or a donation. And that is the meaning of “every man [doing] whatever is proper in his eyes” — vows and donations which you donate because it is fitting in your eyes to bring them, but not because of any obligation imposed upon you — only these may you offer on a bamah (Sifrei; Zevachim 117b).

רש"י

מַעֲשֵׂר בְהֵמָה וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי לֶאֱכֹל לְפָנִים מִן הַחוּמָה:
 תְּרוֹמַת יְדָכֶם. אֵלוּ הַבְּכוֹרִים, שְׁנַאֲמַר בָּהֶם: “וְלֶקַח
 הַבְּהֵן הַטְּנָא מִיַּדךָ” וּבְכוֹרֵי בְקָרְכֶם. לְתַתֵּם לַכַּהֵן
 וְיִקְרִיבֶם שֵׁם: (ז) אֲשֶׁר בְּרַכָּךְ ה'. לְפִי הַבְּרָכָה הֵבֵא:
 (ח) לֹא תַעֲשׂוּן כְּכָל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים וְגו'. מוֹסֵב
 לְמַעֲלָה עַל כִּי אֲתֶם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן וְגו'
 כִּשְׁתַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן מִיַּד מִתְּרִים אֲתֶם לְהַקְרִיב
 בְּבָמָה כָּל י"ד שָׁנָה שֶׁל כְּבוֹשׁ וְהַלּוּק. וּבְבָמָה לֹא
 תִקְרִיבוּ כָּל מַה שְׂאֲתֶם מִקְרִיבִים פֹּה הַיּוֹם בְּמִשְׁכַּן
 שְׁהוּא עִמָּכֶם וְנִמְשַׁח וְהוּא כֶּשֶׁר לְהַקְרִיב בּוֹ חֲטָאוֹת
 וְאֲשָׁמוֹת נְדָרִים וְנִדְבוֹת, אֲבָל בְּבָמָה אֵין קָרֵב אֶלֶּא
 הַנֶּדֶר וְהַנְּדָב, וְזֶהוּ אִישׁ כָּל הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו נְדָרִים
 וְנִדְבוֹת, שְׂאֲתֶם מִתְּנַדְּבִים עַל יְדֵי שִׁישֶׁר בְּעֵינֵיכֶם
 לְהֵבִיאֵם וְלֹא עַל יְדֵי חוֹבָה, אוֹתֶם תִקְרִיבוּ בְבָמָה:

PROPHETS Isaiah 55

נביאים ישעיהו פרק נה

דִּהָא רַב לְעַמְמֵיָא מִנִּיתִיה מְלִיךְ
 וְשִׁלִּיט עַל כָּל מַלְכוּתָא: הֵהָא
 עִם דְּלֵא תִדְעַ יִפְלְחִינְךָ וְעִם
 דְּלֵא יִדְעוּךָ יִרְהוּטוֹן לְאַסְקָא לְךָ
 מִיִּסְיָן בְּדִיל יִי אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדִישָׁא
 דִּישְׂרָאֵל אַרְי שְׁבַחְךָ: וְ תִבְעוּ
 דְחַלְתָּא דִי עַד דְּאַתּוֹן חִיִּין בְּעוּ
 מִן קְדֻמוֹהִי עַד דְּאַתּוֹן קְדִימִין:
 וְ יִשְׁבִּיק רְשִׁיעָא אֹרְחִיהִי
 דְרִשְׁעָא וְגַבֵּר אַנְיִס אֲשֶׁתּוֹנוּהִי
 וְיִתּוּב לְפִוּלְחָנָא דִי וְיִרְחֵם
 עֲלוּהִי וְלִדְחַלְתָּא דְאַלְהָנָא אַרְי מְסַגִּי לְסַלְחָא: הֵ אַרְי לֵא מַחְשַׁבְתִּי מַחְשַׁבְתְּכוֹן וְלֵא אֹרְחַתְכוֹן תִּקְנָן
 כְּאֹרְחַת טוֹבִי אָמַר יי:

דִּהָא עַד לְאוּמִים נִתְּתִיו נְגִיד וּמְצֹוֹה לְאֻמִּים: הֵ הָא
 גּוֹי לֹא־תִדְעַ תִּקְרָא וְגּוֹי לֹא־יִדְעוּךָ אֱלֹהֶיךָ יִרוּצוּ
 לְמַעַן יִדְוֶה אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פִּאֲרֹךְ:
 וְ דִרְשׁוּ יְדוּה בְּהַמְצֵאוֹ קְרָאֵהוּ בְּהִיּוֹתוֹ קְרוּב: ז יַעֲזֹב
 רִשְׁעֵ דְרַכּוֹ וְאִישׁ אֶון מַחְשַׁבְתִּיו וְיִשֵּׁב אֶל־יְדוּה
 וְיִרְחַמְהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ כִּי־יִרְבֶּה לְסַלּוֹחַ: ח כִּי לֹא
 מַחְשַׁבּוֹתֵי מַחְשַׁבּוֹתֵיכֶם וְלֹא דְרַכֵּיכֶם דְרַכֵּי נֹאֵם
 יְדוּה:

(4) Behold, a witness to nations have I appointed him, a ruler and commander of nations. (5) Behold, a nation you do not know you shall call, and a nation that did not know you shall run to you, for the sake of the Lord your God and for the Holy One of Israel, for He glorified you. (6) Seek the Lord when He is found, call Him when He is near. (7) The wicked shall give up his way, and the man of iniquity his thoughts, and he shall return to the Lord, Who shall have mercy on him, and to our God, for He will freely pardon. (8) “For My thoughts are not your thoughts, nor are your ways My ways,” says the Lord.

RASHI

רש"י

(5) Behold, a nation you do not know you shall call — *to serve you.* (6) When He is found — *prior to the passing of judgment.*

Writings Psalms 75

כתובים תהלים פרק עה

ה אַמְרִית לְמַתְלַעְבוֹן לֹא
 תִתְלַעְבוֹן וְרִשְׁעִיא לֹא תִרְיֹמוֹן
 אִיקָר: וְ לֹא תִרְיֹמוֹן לְמוֹמָא

ה אַמְרִיתִי לְהוֹלְלִים אֶל־תִּהְיוּ וְלְרִשְׁעִים אֶל־תִּרְיֹמוּ
 קַרְן: וְ אֶל־תִּרְיֹמוּ לְמָרוֹם קַרְנֵכֶם תִּדְבְּרוּ בְצִוְאָר

(5) I say to the arrogant, “Do not deal arrogantly,” and to the wicked, “Do not lift up the horn.” (6) Do not lift up your horn on high, do not speak insolence

RASHI

רש"י

(5) To the arrogant — *to the wicked, who*

עֲתָק: ז כִּי לֹא מִמוּצָא וּמִמְעָרֵב וְלֹא מִמִּדְבַּר הָרִים: א
 ח כִּי־אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יִרִים: ט כִּי כּוֹס
 בַּיַּד־יְדוּהַ וַיִּזֵּן חֲמֵר וּמִלֵּא מִסֹּךְ וַיִּגַּר מִזֶּה אֶדְ-
 שְׁמָרְיָה יִמְצוּ יִשְׁתּוּ כָּל רְשָׁעֵי־אֶרֶץ:

ירוּם: ט אַרוֹם כֹּס דְלוֹט בַּיַּד יי וְחֲמֵר עֲשִׂין מְלִי מְזִיגַת מְרִרְתָּא לְטַלְטְלָא מַעֲדַת דִּי רְשִׁיעֵיאַ וּמִן
 דְשַׁרְי מִנְהָ קָשִׁי מִן דִּין קִדְמָאִין בְּרַם דּוֹרְדִיָּהּא וּפְקֻטִיָּהּא יִמְצָצוּן יִשְׁתּוּן כָּל רְשִׁיעֵי אֶרְעָא:

with a haughty neck. (7) For neither from the east, nor from the west, nor from the wilderness comes lifting up. (8) For God is Judge; He puts one down, and lifts up another. (9) For there is a cup in the hand of the Lord, with foaming wine, fully mixed; and He pours from this; all the wicked of the earth drink, draining it to the very dregs.

RASHI

confound Israel. (7) **For neither from the east** — [lit.,] *the coming forth of the sun.* **Nor from the west** — *nor from the deserts in which you travel in caravans to increase [your] money; do not lift your horn in all these.* (9) **For there is a cup** — *of poison in His hand.* **Foaming** — *strong.* **Fully mixed** — *fully mixed, to give to all the nations to drink.* **And He pours from this** — *with the same meaning as “As waters that are poured [down a steep place].” (Michah 1:)*

רש"י

(ז) כִּי לֹא מִמוּצָא. הַשְּׁמֵשׁ: וּמִמְעָרֵב. וְלֹא מִן
 הַמִּדְבָּרוֹת שְׂאֵתֶם מִפְרָשִׁים בְּשִׁירָא לְהַרְבוֹת מְמוֹן,
 לֹא בְכָל אֱלֹהַ לְהָרִים קָרוֹ: (ט) כִּי כּוֹס. הַתְרַעְלָה
 בַּיַּד: חֲמֵר. חֲזוֹק: מִלֵּא מִסֹּךְ. מִלֵּא מְזוּג לְהַשְׁקוֹת אֶת
 כָּל הָאֲמוֹת: וַיִּגַּר מִזֶּה. לְשׁוֹן מֵיִם הַנְּגָרִים:

Mishnah Sotah, chapter 5

משנה סוטה פרק ה

(1) Just as the water tests her, so too, does the water test him [her paramour], as it is said [twice], “And it shall enter ... and it shall enter.” (Numbers 5:24, 27) Just as she is forbidden to her husband, so too, is she forbidden to her paramour, as it is said, “is defiled ... and is defiled” [the “and” is redundant (ibid., verse 29)]; the opinion of Rabbi Akiva. Rabbi Yehoshua said, Zechariah the son of Kazav also expounds likewise. Rebbi says, The two times this is stated in the section [of the *sotah*]: “If she is defiled... she is defiled”

א כְּשֵׁם שֶׁהַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ, כֵּן הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתוֹ,
 שְׁנַאֲמַר (בַּמְדַּבֵּר ה) וּבֵאוּ, וּבֵאוּ. כְּשֵׁם שְׂאֵסוּרָה לְבַעַל,
 כֵּן אֵסוּרָה לְבוֹעַל, שְׁנַאֲמַר (שם) נִטְמָאָה, וְנִטְמָאָה,
 דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כֵּן הָיָה דוֹרֵשׁ
 זְכַרְיָה בֶּן הַקָּצֵב. רַבִּי אוֹמֵר, שְׁנֵי פַעְמִים הָאֲמוּרִים

רבנו עובדיה מברטנורא

א כַּךְ בּוֹדְקִים אוֹתוֹ. אֵת הַבוֹעַל: וּבֵאוּ וּבֵאוּ. שְׁנֵיהֶם בּוּי"ו יִתִּירָא לְדַרְשָׁא: נִטְמָאָה וְנִטְמָאָה. וּי"ו יִתִּירָא דְבוֹנְטַמָּא
 שְׁנֵיה לְדַרְשָׁא: רַבִּי אוֹמֵר שְׁנֵי פַעְמִים וכו'. רַבִּי לֹא דְרִישׁ וּי"ו יִתִּירָה כּר"ע, אֲלֵא רַבִּי דְקָרָא קָא דְרִישׁ, בֵּין בּוּבֵאוּ

(Numbers 5:14, 29)— one [means she is defiled] to her husband, and the other [means she is defiled] to the paramour. (2) That same day Rabbi Akiva expounded: “And every earthen vessel, into which any of them [dead crawling things] fall, whatever is in it shall be unclean” (Leviticus 11:33) — it does not say *tamei* [unclean], but *yitma* [shall make unclean]— to make others unclean; this teaches about a loaf [with] second[ary uncleanness] which defiled [another loaf, imparting to it] a third [level of uncleanness]. Rabbi Yehoshua said, Who will remove the dust from your eyes, Rabbun Yochanan ben Zakkai, for you would say: Another generation will declare pure a loaf [with the] third [level of uncleanness], for there is no passage from the Torah [teaching] that it is unclean; is Akiva, not your pupil? He brings a passage from the Torah [teaching] that it is unclean, as it is said, “whatever is in it shall be unclean.” (3) That same day Rabbi Akiva expounded: “And you shall measure from outside the city in the eastern corner two thousand cubits” (Numbers 35:5) [referring to the limits of the Levites], and another Scriptural passage says, “from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.” (ibid., verse 4) It is impossible to say a thousand cubits since it has already been stated, “two thousand cubits;” and it is impossible to say two thousand cubits, since it has already been stated, “a thousand cubits;” how then [is this to be resolved]? “A thousand cubits” for an open space, and “two thousand cubits” refers to the Sabbath bounds [the extreme point one is allowed to walk from his place of residence on the Sabbath]. Rabbi Eliezer, the son of Rabbi Yose the Galilean, says, “A thousand cubits” for an open space, and “two thousand cubits” for fields and vineyards. (4) That same day Rabbi Akiva expounded: “Then sang Moshe and the

רבנו עובדיה מברטנורא

ובאו, בין בנטמאה ונטמאה: **ב** בו ביום דרש. כל היכי דתנינן בו ביום, ביום שהושיבו את ר' אלעזר בן עזריה לנשיאות שנתרבו התלמידים, שנתנו רשות לכל ליכנס. ומשום דהך דרשה דנטמאה ונטמאה נמי בו ביום נדרשה, נקטינהו לכל הנך הכא: **כלי חרס**. הוא ראשון, שנטמא מן השרץ שהוא אב. והאוכל שבתוכו שני שטמאו הכלי: **אינו אומר טמא**. כל אשר בתוכו טמא. אלא יטמא, למדרש ביה נמי יטמא, שנטמא את אחרים: **למד על ככר שני**. להכי נקט ככר, לפי שהוא מצוי בתנור: **שנטמא את השלישי**. ואפילו בחולין. דקרא סתמא כתיב: **דור אחר**. מן העתידים לבא. שיטהר את השלישי, ואף בתרומה, שאין לו מקרא מן התורה: **והרי עקיבא תלמידך מביא לו ראייה מן המקרא שהוא טמא**. אף בחולין. ואין הלכה כר"ע, דאין שני עושה שלישי בחולין, אלא בתרומה: **ג** מגרש. רחבה פנויה מוריעה ומאילנות לנוי העיר ואלפים לא הוזכר לתתם ללויים ולא נאמרו אלא ליציאת תחום שבת: **שדות וכרמים**. ואלפים סביב נתנו ללויים. מהם הניחו אלף סביב העיר למגרש, והשאר שדות וכרמים. והלכה כרבי אליעזר בנו של

בפרשה אם נטמאה נטמאה, אחד לבעל ואחד לבועל: **ב** בו ביום דרש רבי עקיבא, (ויקרא יא) וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא, אינו אומר טמא אלא יטמא, לטמא אחרים, למד על ככר שני שנטמא את השלישי. אמר רבי יהושע, מי יגלה עפר מעיניך, רבן יוחנן בן זכאי, שהיית אומר, עתיד דור אחר לטהר ככר שלישי, שאין לו מקרא מן התורה שהוא טמא, והלא עקיבא תלמידך מביא לו מקרא מן התורה שהוא טמא, שנאמר, כל אשר בתוכו יטמא: **ג** בו ביום דרש רבי עקיבא (במדבר לה) ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו', ומקרא אחר אומר (שם) מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב. אי אפשר לומר אלף אמה, שכבר נאמר אלפים אמה, ואי אפשר לומר אלפים אמה, שכבר נאמר אלף אמה, הא כיצד, אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר, אלף אמה מגרש ואלפים אמה שדות וכרמים: **ד** בו

children of Israel this song to the Lord, and said, saying.” (Exodus 15:1) There was no need to say “saying;” what then does “saying” come to teach us? It teaches that the Israelites would respond after Moshe, in the manner in which the *Hallel* is recited [i.e., the main points]; therefore it says, “saying.” Rabbi Nechemiah says, As they read the *shema* [i.e., that Moshe began and all joined together, word for word], and not as they recite the *Hallel*. (5) That same day Rabbi Yehoshua ben Horcanos expounded: Iyov served the Holy One, blessed be He, only out of love, as it is said, “Though He slays me, yet will I await Him.” (Job 13:15) But should you be doubtful whether the meaning is: Will I, await Him [as a statement], or [as a question, meaning] I will not await. Scripture teaches, “Till I die I will not put away my integrity from me,” (ibid. 27:5) teaching that he did so out of love. Rabbi Yehoshua said, Who will remove the dust from your eyes, Rabbun Yochanan ben Zakkai, for you would expound all your days; that Iyov served the Omnipresent only out of fear, as it is said, “a wholehearted and an upright man, one that fears God, and shuns evil.” (ibid. 1:8) And did not Yehoshua,

the pupil of your pupil, teach that he did so out of love?

רבנו עובדיה מברטנורא

רבי יוסי הגלילי, שתחום אלפים אמה רבנן: **ד שאין ת"ל לאמר**. שאין דומה לשאר לאמר שבתורה שהשכינה מדברת למשה לאמר הדבור לישראל, אבל כאן אין לומר כן: **בקורין את ההלל**. ראשי פרקים בלבד היו עונים אחריו: **ה מאהבה**. שאהב את המקום: **שקול**. משקלו שוה אינו מכריע לבאן ולכאן. יש לו הכתוב בוי"ו ומשמעותו כאילו הדיה לא באל"ף. ויש לא באל"ף ומשמעותו כאילו כתוב בוי"ו: **הן יקטלני**. הלא הוא הורגני לא איחל לו עוד. או לו אני מיחל: **מיראה**. מדאגת פורענות שלא תבא עליו: **ירא אלהים**. ולא אוהב אלהים:

Gemara Sotah 30b

גמרא סוטה דף ל:

Our Rabbis taught: Rabbi Yose the Galilean expounded: At the time the Israelites ascended from the Sea of Reeds, they desired to utter a song; and how did they render the song? The babe lay upon his mother's knees and the suckling sucked at his mother's breast; When they beheld the *Shekhinah*, the babe raised his neck and the suckling released the nipple from his mouth, and they exclaimed, “This is my God and I will praise Him;” as it is said, “Out of the mouths of babes and sucklings have you established strength.” (Psalms 8:3) Rabbi Meir used to say, from where do I know

ביום דרש רבי עקיבא (שמות טו), אַז יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה' וַיֹּאמְרוּ לְאָמֹר, שְׁאִין תִּלְמֹד לֹמֵר לְאָמֹר, וּמָה תִּלְמֹד לֹמֵר לְאָמֹר, מִלְּמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עֹזְבֵי אַחֲרָיו שֶׁל מֹשֶׁה עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, כְּקֹרִין אֶת הַהֲלֵל, לְכָךְ נֹאֵמֵר לְאָמֹר. רַבִּי נְחֵמְיָה אֹמֵר, כְּקֹרִין אֶת שְׁמֵעַ וְלֹא כְּקֹרִין אֶת הַהֲלֵל: הֵ בּוּ בְיוֹם דְּרַשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן הֶרְקָנוֹס, לֹא עֶבֶד אֵיב אֶת הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא מֵאַהֲבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב יג) הֵן יִקְטְלֵנִי לוֹ אֵיחֹל. וְעַדֵּן הַדְּבָר שְׁקוּל, לוֹ אֲנִי מִצִּפָּה אוֹ אֲנִי מִצִּפָּה תִּלְמֹד לֹמֵר (שם כז) עַד אֲגֻעַ לֹא אֶסִּיר תַּמְתִּי מִמְּנִי, מִלְּמַד שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִי יִגְלֶה עִפְר מִעֵינַיִךְ, רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, שֶׁהֵייתָ דוֹרֵשׁ כָּל יְמֶיךָ, שְׁלֹא עֶבֶד אֵיב אֶת הַמָּקוֹם אֶלָּא מִיִּרְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שם א) אִישׁ תָּם וְיֹשֵׁר יִרְא אֱלֹהִים וְסָר מִרָע, וְהָלֵא יְהוֹשֻׁעַ תִּלְמִיד תִּלְמִידךָ לְמַד שֶׁמֵּאַהֲבָה עָשָׂה:

תנו רבנן: דרש רבי יוסי הגלילי: בְּשִׁעָה שְׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַיָּם נִתְּנוּ עֵינֵיהֶם לֹמֵר שִׁירָה. וְכִיצַד אָמְרוּ שִׁירָה? עוֹלָל מִטָּל עַל בְּרַכֵּי אִמּוֹ וְתִינוּק יוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ. כִּיֵּן שָׂרְאוּ אֶת הַשְּׂכִינָה. עוֹלָל הַגְּבִיּוֹת צָנְאוּ וְתִינוּק שָׁמַט דָּד מִפִּיו וְאָמְרוּ זֶה אֵלֵינוּ וְאֲנֵהוּ. שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים ח) מִפִּי עוֹלָלִים וְיִנְקִים יִסְדַּתְּ עוֹ. הָיָה רַבִּי

that even embryos in their mothers' womb uttered a song? As it is said, “Bless you the Lord in congregations, the Lord from the fountain of Israel” [i.e., even from the womb of Israel] (ibid 68:27). But these could not behold [the *Shekhinah*]! — Rabbi Tanchum said: The abdomen became for them a kind of transparent medium.” “On that day Rabbi Yehoshua ben Horcanos expounded, Iyov only served ...” (see Mishnah above). But let him see how the word *lo* is spelled: If it is written with *lamed* and *aleph* — לא then it means 'not,' and if with *lamed* and *vav* — לו then it means for Him! But is the meaning 'not' wherever the spelling is *lamed* and *aleph*? Can this apply [for example] to the verse: “In all their affliction there was affliction to him?” [The word *lo* to Him] is spelled *lamed* and *aleph*, but does it here signify 'not?' And should you say that here too, [it means 'not'], behold it continues with: “And the angel of His presence saved them!” [And if the meaning of *lo* means 'not,' i.e., “In all their affliction there was not affliction” then, what did the angel save him from?] Rather we must say that sometimes, it has one meaning and at other times, the other meaning. It has been taught: Rabbi Meir says: It is declared of Iyov “one that feared God,” and it is declared of Avraham “you fear God” just as 'fearing God' by Avraham indicates out of love, so too, 'fearing God' by Iyov indicates out of love. Where, however, do we have it in connection with Avraham himself [that he was motivated by love]? As it is written, “The seed of Avraham who loved Me.” (Isaiah 41:8) What difference is there between one who acts out of love and one who acts out of fear? — The difference is that which is indicated in the following teaching: Rabbi Shimon ben Elazar says: Greater is he who acts from love than he who acts from fear, because with the latter [the merit] remains effective for a thousand generations but with the former it remains effective for thousands of generations. Here it is written, “Unto thousands, of those that love Me and keep My commandments” (Exodus 20:6) and elsewhere it is written, “And keep his commandments to a thousand generations.” (Deuteronomy 7:9) But in this passage it is also written, “With those that **love** Him and keep His commandments to a thousand generations?” — In the first verse cited it [the word “thousands”] is attached to the words next to it [“to those that **love** me”] whereas in the second verse [cited,] it [the word “thousand”] is attached to the words next to it [“to **keep** his commandments”]. Two disciples were sitting once in the presence of Rava. One said to him, In my dream they read to me “O

מאיר אומר: מנין שאפלו עבדים שבמעיי אמן אמרו שירה? שנאמר (שם סח) במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל. והא לא חזו. אמר רבי תנחום: כרס נעשית להו כאספקלריא המאירה וראו. בו ביום דרש רבי יהושע בן הרקנוס לא עבד איוב וכו' וליחזי האי לא. אי בלמ"ד אלף כתיב לא הוא אי בלמ"ד וי"ו כתיב לו. הוא וכל היכא דכתיב בלמ"ד אלף לא הוא אלא מעתה (ישעיה ס) בכל צרתם לא צר, דכתיב בלמ"ד אלף הכי נמי דלא הוא. וכי תימא הכי נמי והכתיב (שם) ומלאך פניו הושיעם. אלא לאו משמע הכי ומשמע הכי. תניא רבי מאיר אומר: נאמר ירא אלהים באיוב ונאמר ירא אלהים באברהם. מה ירא אלהים האמור באברהם מאהבה אף ירא אלהים האמור באיוב מאהבה. ואברהם גופה מנלן דכתיב ורע אברהם אוהבי. מאי איכא בין עושה מאהבה לעושה מיראה איכא הא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר: גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה שזה תלוי לאלף דור וזה תלוי לאלפים דור. הכא כתיב (שמות כ) לאלפים לאהבי ולשמרי מצתי. והתם כתיב (דברים ז) ולשמרי מצותו לאלף דור התם נמי כתיב לאוהביו ולשמרי מצותיו לאלף דור. האי לדסמיד לה והאי לדסמיד לה. הנהו תרי תלמידי דהו

how great is your goodness which you have laid up for those that fear you.” (Psalms 31:20) The other said to him, In my dream they read to me, “But let all those that put their trust in You, rejoice, let them ever shout for joy, because You defend them; let those also that love Your name be joyful in You.” (Psalms 31:12) He replied to them, Both of you are completely righteous Rabbis, but one is activated by love and the other by fear.

יתבי קמה דרבא חד אמר לה אקריין בחלמאי (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'. וחד אמר לה אקריין בחלמאי (שם ה) וישמחו כל חוסייך בך לעולם ורגנו ויעלצו בך אהבייך שמך. אמר להו תרויכוו רבנן צדיקי גמורי אתון מר מאהבה ומר מיראה:

וזהר משפטים דף ק"ו ע"ב

תא חזי מה פתיב (ישעיה נז) וילך שוכב בדרך לבו וכתוב בתריה (שם) דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלם נחמים לו ולאבליו. וילך שוכב אף על גב דתיבין עבדין כל מה דעבדין בודון דאזלין בארחה דלביהו ואחרנין עבדין בהו התראה ולא בעאן לצייתא לון בשעתא דתיבין בתיובתא ונטלין ארחה טבא דתיובתא הא אסותא ומינין לקבליהו השתא אית לאסתכלא אי על תיא אמר קרא או על מתיא אמר קרא דהא רישא דקרא לאו איהו סיפא וסיפא לאו איהו רישא רישא דקרא אחזי על תניי וסופה אחזי על מתיא אלא קרא (ס"א רישא דקרא) אמר בעוד דבר נש איהו בחייו וקחי הוא וילך שוכב בדרך לבו בגין דיצר הרע דבה תקיף ואתתקף בה ועל דא אזיל שוכב ולא בעי לאתבא בתיובתא קדשא בריד הוא חמי אורחוי דקא אזלין בביש בלא תועלתא אמר קדשא בריד הוא אנא אצטריבנא לאתקפא בידה, הךא הוא דכתיב ראיתי (וארפאהו) דקא אזלין בחשוכא אנא בעי למיחב לה אסותא. וארפאהו קדשא בריד הוא איהו אעיל בלבא ארחי לתיובתא ואסותא לנשמתה. ואנחהו מאי ואנחהו במה דאת אמר (שמות לב) לך נחה את העם אנהיג לה קדשא בריד הוא בארח מישר במאן דאתקוי בינד דאתרא ואפקיה מגו חשוכא ואשלם נחמים לו ולאבליו הא אתחזי דמיתא איהו (אלא) אין ודאי מיתה איהו וקיימא בחיין דהואיל (ס"א אלא ודאי חי איהו וקיימא בחיין והואיל) ואיהו רשע מיתא אקרי מהו ואשלם נחמים לו ולאבליו אלא קדשא בריד הוא עביד טיבו עם בגי נשא דכיון דעאל משלשה עשר שנין ולהלאה פקד עמה תרין מלאכין נטורין דנטרי לה חד מימיניה וחד משמאלה בד אזיל בר נש בארח מישר אנון תדאן בה ואתקיפו עמה בתודה מברון קמה ואמרין הבו יקר לדיוקנא דמלאכא וכד אזיל בארח עקימו אנון מתאבלן עלה ומתעברון מנה בין דאתקוי בה קדשא בריד הוא ואנחהו לה בארח מישר פדין פתיב ואשלם נחמים לו ולאבליו. ואשלם נחמים לו בקדמיתא דאיהו אתנחם על מה דעבד בקדמיתא. ועל מה דעבד השתא ותב בתיובתא ובתר כן ולאבליו אנון מלאכין דהוו מתאבלן עלה בד אתעברו מנה והשתא דאתהדרו בהרה הא ודאי נחומים לכל סטרין והשתא איהו חי ודאי חי בכל סטרין אחיד באילנא דתני וכיון דאחיד באילנא דתני בדין אקרי בעל תשובה דהא בנסת ישראל תשובה אופ הכי אקרי ואיהו בעל תשובה אקרי וקדמאי אמרו בעל תשובה ממש. ועל דא אפלו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בו במקום שבעלי תשובה עומדים:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer Chasidim, Chapter 174

ספר חסידים סימן קעד

Suppose there are two men. One of them adorns himself so that women will notice him, and he, in turn, is thinking about them. The other, does not adorn himself and does not think about women. Supposing that an opportunity to sin presents itself, and they either

שני בני אדם אחד הוה מקשט עצמו כדי שתראינה אותו הנשים ומהרהר אחריהן ואחד אינו מתקשט ואינו מהרהר ובא עברה

do or do not transgress. Which one of them is preferable? You must admit that the one who adorns himself, is the more abominable of the two. Go and learn from King David, may he rest in peace, who was holy, yet because he noticed Batsheva, what happened, happened; he was entrapped by the sight of his eyes. And, in reality, David entered into the situation innocently, while Batsheva was immersing herself. But Shlomoh would teach his impulse to desire, for he had a thousand wives, and could not escape from these thoughts, as is known. May God save us.

בְּיָדֵיהֶם וְעָשׂוּ אוֹ לֹא עָשׂוּ אֵיזָה מֵהֶם עֲדִיף.
הוּי אוֹמֵר זֶה הַמִּתְקַשֵּׁט מִתְעֵב. צֹא וּלְמַד
מִדָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם שֶׁהָיָה קְדוֹשׁ
וּבְשִׁבְלֵי רְאִיתָ בַת שֶׁבַע הָיָה מֵה שֶׁהָיָה
וּלְמִרְאָה עֵינָיִם נִלְכְּדוּ, הִגַּם כִּי דָוִד בָּא לְפִי תָמוּ
כִּשְׁטָבְלָה בַת שֶׁבַע, אָבָל שְׁלֹמֹה הָיָה מְלֻמָּד
יִצְרוּ לְהִתְאַוּת שֶׁהָיָה לוֹ אֶלֶף נָשִׁים וְלֹא נִמְלַט
מִהֲרָהוּר כְּנוֹדֵעַ. ה' יִצִּילֵנוּ:

Practical Law:

Rambam, Laws of Blessings, Chapter 1

(1) And why shouldn't one answer amen [to one's own blessing] for instance, after a blessing over fruit? Because it is a single blessing, and one answers amen [to one's own blessing] only after an after-blessing that was preceded by another blessing or blessings, such as the blessing of the king or the blessings of the high priest etc. The reason that he answers amen [in such a case] is to make known that he has now completed all his blessings. (2) Anyone who eats forbidden food, whether it was deliberately or unintentional, does not say a blessing on it, neither preceding nor following consumption. What is such an example? If one ate food from which the priestly offerings and the tithes were not separated [even of a type of food for which these separations are required only] by the words of the Sages, or if he ate from the first tithe whose offerings for the priests had not yet been taken, or the second tithe or food dedicated to the Temple which were not redeemed according to the law, he does not say a blessing. And it goes without saying that if one ate from animals that had not been properly slaughtered or that had a mortal defect, or drank wine dedicated to idolatry, or the like [which are forbidden by Biblical law, that he does not say a blessing]. (3) But if one ate food of *demai* [i.e., from which there is a doubt whether tithes were properly separated and are prohibited by Rabbinic decree], even though it is only fitting for the poor [since, the decree was not instituted regarding the poor], or the first tithe whose offerings for the priests were

הלכה

הרמב"ם הלכות ברכות פרק א

א וְלִמָּזָה לֹא יַעֲנֶה אָמֵן אַחֲרֵי בְרַכַּת הַפִּירוֹת
וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. מִפְּנֵי שֶׁהָיָה בְרַכָּה אַחַת וְאֵין עוֹנֵין
אָמֵן אֶלְיָא אַחֲרֵי בְרַכָּה אַחְרוֹנָה שֶׁקִּדְּמָה אוֹתָהּ
בְרַכָּה אַחֲרֵת אוֹ בְרַכּוֹת כְּגוֹן בְּרַכַּת הַמֶּלֶךְ
וּבְרַכּוֹת כֶּהֱן גְּדוֹל וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן לְהוֹדִיעַ שֶׁכִּבְּר
הַשְּׁלִים כָּל בְּרֻכּוֹתָיו וּלְפִיכָּךְ עוֹנֶה אָמֵן: ב כָּל
הָאוֹכֵל דְּבַר הָאֱסוּר בֵּין בְּדוּדוֹן בֵּין בְּשִׁגְגָה אֵינוֹ
מְבָרֵךְ עָלָיו לֹא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוֹף. כִּיִּצַד הָרִי
שֶׁאֵכֵל טֶבֶל שֶׁל דְּבַרֵיהֶם אוֹ שֶׁאֵכֵל מִעֵשֶׂר
רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְלוּ תְרוּמוֹתָיו אוֹ מִעֵשֶׂר שְׁנִי
וְהִקְדִּישׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ בְּהַלְכָתָן אֵינוֹ מְבָרֵךְ. וְאֵין
צָרִיךְ לֹאמֵר אִם אָבָל נְבִלוֹת וְטִרְפוֹת אוֹ שֶׁתָּה
יֵין נִסְךְ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ: ג אָבָל אִם אָכַל דְּמַאי אֶף
עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי אֶלְיָא לְעֲנִיִּים. אוֹ מִעֵשֶׂר

separated [i.e., *terumat ma'aser*], even though the calculation for the primary offering for the priests [i.e., *terumah ge'dolah*], was not taken such as when the Levite came first to take his portion of the crop [i.e., the tithes, before the *terumah* was taken for the priest]; or [if one ate food of] the second tithe or food dedicated to the Temple that were redeemed, even though he did not add an extra fifth [of their value] — he says a blessing before and after. The same is true of all similar cases.

ראשון שנטלה תרומתו אף על פי שלא נטל ממנו חשבון תרומה גדולה והוא שהקדימו בשבלין או מעשר שני והקדיש שנפדו אף על פי שלא נתן את החמש הרי זה מברך תחלה וסוף וכן כל פיוצא בהן:

RE'AIH FOR WEDNESDAY

TORAH

ראה ליום רביעי

תורה

יבין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי וו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

ט ארי לא אתיתן עד כען לבית נחא ולאחסנא דיי אלהך יחב לך: י ותעברון ית ירדנא ותיתבון בארעא דיי אלהכון מחסן יתכון ויניח לכון מפל בעלי דבביכון מסחור סחור

ט כִּי לֹא־בֵאתֶם עַד־עֵתָה אֶל־הַמְנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר־יְדוּהָ אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ: י וְעַבְרַתֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן וַיִּשְׁבַּתֶם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר־יְדוּהָ אֱלֹהֵיכֶם מִנַּחִיל אֶתְכֶם וְהָנִיחַ לָכֶם מִכָּל־אֵיבֵיכֶם מִסָּבִיב וַיִּשְׁבַּתֶם־בְּטַח:

(9) For you have not yet come to the resting place or to the inheritance, which the Lord your God gives you. (10) And you will cross the Jordan, and settle in the land which the Lord your God gives to you as an inheritance, and He will give you rest from all your enemies surrounding you, and you will dwell

RASHI

רש"י

(9) For you have not yet come [to the resting place] — all those fourteen years [of conquering and dividing the land]. עד עתה is the same as "not yet." [For you have not yet come] to the resting place — This refers to Shiloh; [or to] the inheritance — This refers to Jerusalem.

(ט) כִּי לֹא בֵאתֶם. כָּל אוֹתָן י"ד שָׁנָה: עַד עֵתָה. כְּמוֹ עַד־יָן: אֶל הַמְנוּחָה. זו שִׁלֹה: הַנַּחֲלָה. זו יְרוּשָׁלַיִם: (י) וְעַבְרַתֶם אֶת הַיַּרְדֵּן וַיִּשְׁבַּתֶם בְּאֶרֶץ. שְׁתַּחֲלִקוּהָ וַיְהִי אֶל כָּל אֶחָד מִבֵּיר אֶת חֲלֹקוֹ וְאֵת שְׁבֹטוֹ: וְהָנִיחַ לָכֶם. לְאַחַר כְּבוֹשׁ וְחֲלֹק וּמְנוּחָה מִן הַכּוֹנְעָנִים אֲשֶׁר הָנִיחַ ה' לְנַסוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל וְאִין זוֹ אֵלָא בִימֵי

(Sifrei; Zevachim 119a) (10) And you will cross the Jordan and settle in the land — This means that you will have apportioned it [amongst you] and every man knows his portion and [the territory of] his tribe. And He will give you rest — i.e., after conquering and dividing the land and having obtained rest from the "nations which the Lord left over, through whom to test Israel" (Judges 3:1) — which only happened in the days of David — then,